

Kršenje osnovnih ljudskih prava u Srbiji

16 – 29. jul 2021.

Protekli period obeležili su veoma opasni slučajevi pritisaka na novinare, počevši od organizovanih kampanja koje su preko pro vladinih tabloida vođeni protiv novinara KRIK-a, preko neprocesuiranih pretnji smrću koju je novinarima uputio Aleksandar Šapić, novih tužbi kompanije Milenijum tim i njenih vlasnika protiv lokalnih medija koji su pisali o njenom poslovanju. Nažalost, ni u jednom od ovih slučajeva nije došlo do reakcije nadležnih organa što stvara sumnju da je reč o planiranom i sistematskog uskraćivanju prava i sloboda građana.

Sloboda izražavanja

- Redakcija Mreže za istraživanje kriminala i korupcije (KRIK) i glavni urednik Stevan Dojčinović bili su meta organizovane kampanje pro vladinih medija nakon što je na tom portalu objavljen [tekst](#) u kom se iznose delovi transkripta saslušanja Veljka Belivuka , šefa kriminalne grupe osumnjičene za veći broj teških krivičnih dela. Razlog za napade nalazi se u činjenici da je Belivuk tokom saslušanja izneo tvrdnje da je član vladajuće stranke još od 2011. godine, kao i da se viđao sa predsednikom Srbije Aleksandrom

Vučićem za čiji račun je učestvovao u brojnim slučajevima kršenja prava i sloboda građana, između ostalog i tokom Vučićeve inauguracije 2017. godine kada su novinari i okupljeni građani bili fizički napadnuti od strane privatnog obezbeđenja. Danima nakon objavljivanja teksta pro vladini mediji su na naslovnim stranama i u emisijama u udarnom terminu optuživali KRIK da je u direktnoj vezi sa kriminalnom grupom i da zajednički rade na političkom rušenju Aleksandra Vučića. [Udruženje novinara Srbije](#) osudilo je ovu kampanju ističući da se na taj način ugrožava bezbednost novinara KRIK-a, naročito ističući da je etiketiranje novinara kao pripadnika i simpatizera kriminalnih grupa apsolutno neprihvatljivo. [Koalicija za slobodu medija](#) istakla je u svom saopštenju da je posao novinara da se bave pitanjima koja predstavljaju probleme u državi, a naročito ukoliko je reč o sumnjama na povezanost kriminala i politike i da zbog obavljanja novinarskog posla niko ne sme da bude ugrožen. Iz tog razloga Koalicija je pozvala nadležne organe da učine sve što je u njihovoj nadležnosti kako bi se zaustavila kampanja protiv KRIK-a. Ovu kampanju osudile su i međunarodne organizacije, pre svih [Komitet za zaštitu novinara \(CPJ\) i Reporteri bez granica \(RSF\)](#). Programska direktorka CPJ za Evropu i Centralnu Aziju Gulnoze Said izjavila je kako je neophodno da se momentalno zaustave pokušaji ućutkivanja KRIK-a, kao i da država ima obavezu da zaštiti sve novinare. U njenom saopštenju se takođe ističe da je dosadašnja praksa pokazala da je vlast u Srbiji izuzetno netolerantna na kritiku, ali i da pretnje, klevete i drugi vidovi pritisaka koji državni zvaničnici primenjuju prema istraživačkim novinarima u značajnoj meri ugrožavaju njihovu bezbednost. Predstavnik Reportera bez granica za Evropsku uniju i Balkan Pavol Salaj izjavio je da se ovakvim kampanjama namerno pravi zabuna izjednačavanjem novinara i kriminalaca, podsećajući pritom da su upravo organizovane kriminalne grupe u prošlosti ugrožavale bezbednost novinara KRIK-a, zbog čega ova poslednja kampanja dodatno dobija na težini. Salaj je istakao i da je izuzetno zabrinjavajuće to što je protiv KRIK-a već vođena slična kampanja u martu ove godine i da očigledno postoji kontinuitet sistemskih pritisaka na novinare.

- Uporedo sa ovom, istim kanalima vođena je i neobjašnjiva kampanja objavljivanja fotografija odsečenih udova i iskasapljenih tela žrtava ove kriminalne grupe, zbog čega je

javnost bila izuzetno uznemirena. Osim nedostatka racionalnog obrazloženja i legitimne svrhe, prikazivanje ovakvog sadržaja predstavlja i nepoštovanje osnovnih medijskih standarda i etičkih kodeksa, ali i ozbiljno ugrožavanje toka krivičnog postupka imajući u vidu da te fotografije predstavljaju dokazni materijal na osnovu kog će biti podignuta optužnica. Tim povodom, osim [majke jednog od nastradalih mladića](#), oglasilo se i [Udruženje novinara Srbije](#) koje je apelovalo na medije da ne uznemiravaju javnost kao i da su dužni da poštuju pravo na dostojanstvo žrtava. U saopštenju je navedeno da je objavljivanjem fotografija prekršen Pravilnik o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga kao i člana 4 Kodeksa novinara Srbije. Zbog objavljivanja takvih fotografija na televiziji PINK, članica Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM) [Judita Popović](#) najavila je podnošenje prijave protiv te televizije, ali je istakla da prema dosadašnjem iskustvu postupanja tog tela ne očekuje da će njena inicijativa biti podržana. Da od reakcija nadležnih verovatno neće biti ništa govori i izjava predsednice Saveta REM-a [Olivere Zekić](#) koja je izjavila da je objavljivanje tih fotografija sadržaj edukativnog karaktera, pravdajući to rečima da je neophodno da se građani upoznaju sa aktuelnom situacijom u zemlji i opravdanošću borbe protiv kriminala. Ovo telo ostalo je bez reakcije kako na ovaj slučaj, tako i na opasnu kampanju koja je vođena protiv novinara KRIK-a, ali i protiv opozicionih aktera koji su takođe bez dokaza dovođeni u vezu sa kriminalnom grupom Veljka Belivuka. Na to je, međutim, reagovala [poslanička grupa Demokrata i socijalista u Evropskom parlamentu](#), čiji je predstavnik Demetris Papadakis u svom obraćanju izjavio da praksa povezivanja opozicije sa kriminalnim grupama, bez davanja šanse da se na takve navodi odgovori, mora momentalno prestati. Ovi slučajevi dokazuju da u Srbiji ne postoji politička volja od strane vlasti da se društvene tenzije spuste kako bi se uspostavila normalizacija političkog i društvenog života i kako bi se omogućilo da mediji, ali i drugi akteri, neometano i bez straha za svoju bezbednost obavljaju svoje poslove.

- Novinari i koautori emisije „Dobar, loš, zao“ [Marko Vidojković i Nenad Kulačin](#) podneli su krivičnu prijavu protiv potpredsednika Glavnog odbora Srpske napredne stranke i predsednika gradske opštine Novi Beograd Aleksandra Šapić zbog pretnji smrću koje im

je uputio u privatnom razgovoru, a kasnije potvrdio tokom gostovanja na televiziji Pink. Ove pretnje su prvi put izrečene u telefonskom pozivu kada je Nenad Kulačin pozvao Aleksandra Šapić da bude gost u njihovoj emisiji, a povod je to što je Šapić smatrao uvredljivim određene izjave o njemu koje su iznete u prethodnim emisija ove dvojice novinara. Nakon podnošenja krivične prijave Vidojković i Kulačin su istakli da se ne osećaju bezbedno imajući u vidu da pretnje dolaze od politički izuzetno moćne osobe, ali da ne veruju da će institucije do kraja odraditi svoj posao i zaštititi ih od eventualne realizacije izrečenih pretnji. Imajući u vidu da je od prvog isticanja ovih pretnji prošlo više nedelja i da tužilaštvo nije po službenoj dužnosti podnelo krivičnu prijavu protiv Šapića, stvara se sumnja da postoji diskriminacija u postupanju tužilaštva i sudova i da zakoni ne važe za sve građane u istoj meri.

- Emisija „Srpska majka“ u okviru serijala „Junaci doba zlog“ koja se bavila likom i delom poznate folk pevačice [Svetlane Ražnatović](#) uklonjena je sa Jutjuba zbog navodnog kršenja autorskih prava. Do ovoga je došlo nakon što je pravni tim gospođe Ražnatović neuspešno pokušavao da izvrši pritisak na televiziju N1 i producentsku kuću JSP i autore serijala kako bi sprečili i samo objavljivanje epizode, a sve to pod pretnjom podnošenja tužbi i pokretanja sudskog postupka. Ovaj slučaj predstavlja primer pokušaja i delimično uspešno sprovedene cenzure medija koja je dokaz nemogućnosti novinara da slobodno rade svoj posao.

Sloboda okupljanja

- Pripadnici komunalne milicije [novčano su kaznili građane](#) koji su podržali protest Zdužene inicijative „Za krov nad glavom“ ispred zgrade Predsedništva povodom iseljenja iz stana porodice Kocić, uprkos tome što je prethodno isplaćen celoupan iznos duga nakon čega je poverilac odustao od izvršnog postupka. Među učesnicima protesta su se nalazili i članovi porodice Kocić koji su u nameri da potraže zaštitu od izvršitelja

pokušali da uđu u zgradu Predsedništva, ali u tome su bili sprečeni od strane komunalne milicije. Okupljenim građanima komunalna milicija podnela prekršajne prijave, a kao jedan od razloga navodi se to da nisu na odgovarajuće mesto odložili stvari koje su prilikom iseljenja sa sobom poneli članovi porodice Kocić. Kažnjavanje građana koji svojim protestima ne ugrožavaju ničiju bezbednost predstavlja akt diskriminacije i pokušaja ograničavanja slobode okupljanja i prava na izražavanje mišljenja.

Sloboda udruživanja

- Vlasnici kompanije Milenijum tim koja je u poslednjih nekoliko meseci podnosila brojne tzv SLAPP tužbe protiv medija koji su izveštavali o njihovoj navodnoj umešanosti u koruptivne poslove, saopštili su da su odustali od nerealno visokih odštetnih zahteva i da su ih smanjili na simboličan iznos od 100 evra. U obrazloženju svoje odluke navode da nijednog trenutka nisu želeli da zloupotrebljavaju SLAPP tužbe, već da im je samo stalo do toga da se utvrdi istina. Međutim, nedugo nakon ove najave usledile su nove tužbe protiv portala [Info Vranjske](#), a nakon što je Milenijum tim tužio udruženje JUGPress, to su sada učinili i osnivači te kompanije Ivan Bošnjak i Stojan Vujkoe kao fizička lica. Ovi slučajevi pokazuju da u praksi nije došlo do prestanka vršenja pritisaka na medije i novinare već da se on intezivira i da se slične akcije mogu očekivati i u budućnosti. Ovakvi potezi u značajnoj meri ugrožavaju i rad i finansijski opstanak lokalnih medija i predstavljaju direktno kršenje prava na slobodu udruživanja.